Bron: De Pers, 6 november 2007

Heilig huisje stort ineen

Van ontwikkelingshulp worden die zielige mensen helemaal niet beter

Door: Kustaw Bessems

Een van de laatste pijlers wordt onder onze nationale trots vandaan geslagen. Van alle kanten wordt ingebeukt op het Nederlands beleid voor ontwikkelingssamenwerking.

‘Stop alsjeblieft met ontwikkelingshulp’, smeekte Afrikakenner en voormalig ontwikkelingswerker Theo Ruyter gisteren op de opiniepagina van de Volkskrant. De ideologie van de ontwikkeling is bijna even dodelijk als communisme en fascisme, bulderde de New Yorkse economieprofessor William Easterly in NRC Handelsblad.

Zelfs minister Koenders van Ontwikkelingssamenwerking stelt dat hij – als het maar even kon – zijn eigen functie zou opheffen.

In deze krant doen de Vlaamse auteurs Lou Keune en Francine Mestrum vandaag hun duit in het zakje door te schrijven over ‘de grote leugen van de ontwikkelingssamenwerking’.

Het doet pijn. Nederlandse kinderen wordt immers al op school bijgebracht dat ons land een buitengewoon hoog percentage van het nationaal product aan ontwikkelingshulp besteedt en dat dat iets is om trots op te zijn.

Zo keek ook journaliste Linda Polman er tegenaan toen zij zich begin jaren negentig stortte op wat zij later ‘de hulpindustrie’ zou gaan noemen. ‘Je bent nu eenmaal geconditioneerd: het is fijn dat wij mensen ter wille zijn.’ In het begin was zij ook wel onder de indruk, toen zij ‘al die witte jeeps’ door Afrika zag crossen. ‘Maar dan praat je met de mensen die beter horen te worden van de hulp en dan krijg je eigenlijk pas door waar je naar kijkt.’

Polmans conclusie: wij rijken houden de armen in de wereld arm door ze uit te sluiten van eerlijke handel en we willen ons geweten sussen door via de ontwikkelingshulp wat noodverbandjes aan te leggen. Dat heeft een industrie van hulporganisaties gekweekt die hun eigen belangen verdedigen. ‘Als ze onderweg per ongeluk iets goeds doen, is dat collateral damage’, zegt Polman.

Toen zij haar eerste stukken schreef waren woedende reacties haar deel. Van hulpverleners, die haar off the record nog wel eens gelijk gaven, maar niet in de openbaarheid wilden zien wat er allemaal scheef zit. ‘En collega-journalisten zeiden tegen me: stel dat niemand meer geld geeft aan goede doelen, wil jij dat op je geweten hebben?’

Het is ook Polman opgevallen dat haar opvattingen inmiddels salonfähig zijn. Dat blijkt niet alleen uit opiniestukken. Ook in de politiek gaat het er anders aan toe.

Toen VVD’er Ayaan Hirsi Ali vier jaar geleden zei dat het Nederlandse ontwikkelingsbeleid was mislukt, omdat uit niets bleek dat onze hulp armoede had verminderd, buitelden haar collega-parlementariërs over haar heen.

Ontwikkelingshulp is in de politiek niet langer heilig. Nu VVD’er Arend Jan Boekestijn zegt dat armen niet structureel beter worden van hulp vinden de andere Kamerleden hem een erudiete, interessante gesprekspartner.

De grote nadruk op ontwikkelingshulp is typisch Nederlands, zegt Arnold Enklaar. Hij publiceerde Nederland, tussen nut en naastenliefde, over de Nederlandse nationaliteit. Geven aan arme landen is gegrond op de Nederlandse waarden naastenliefde en schuld.

Dat het nu zo trendy is om op ontwikkelingshulp af te geven doet daar niets aan af, zegt hij.

De critici beklemtonen een andere Nederlandse waarde – namelijk: nut – maar over de gewenste uitkomst is geen meningsverschil: Nederland moet zijn best doen om de armoede in de wereld te verbeteren.

Nee, dan de Chinezen, zegt Enklaar. ‘Die zitten in Afrika en bouwen daar van alles. Aan mensenrechten en armoede hebben die geen boodschap, ze gaan puur voor hun eigenbelang. Wij denken altijd dat Nederlanders rationeel zijn – vergeet het maar.’